Cseresnyési László

Best of Momentum

VISSZHANG - LXI. évfolyam, 13. szám, 2017. március 31.

Radnóti András *A pálya széléről* című írásában (*ÉS,* 2017/12., márc. 24.) olyan gondolatokat fogalmaz meg, amelyek korántsem maguktól értetődőek. Én például igencsak mást gondolok és másként gondolkodom, mint Radnóti. Már amennyire képes vagyok a dolgot megítélni, hiszen láthatóan más nyelven beszélünk.

Előre kell bocsátanom azonban, hogy nem csak nyelvi nehézségeim vannak. Radnóti András ugyanis többek közt ezt írja: *„A Momentum hangsúlyai még nem egészen kiforrottak; nem mindig világos, hogy az elmúlt hét évet és az azt megelőző húszat morálisan vagy csak praktikusan rakják egy kosárba."* Ha jól értem, mit is jelent a *kiforrott hangsúly,* akkor megjegyezném, hogy nem csak leheletfinom akcentusokon múlik, mit gondolunk az elmúlt hét évről (szemben a megelőző két évtizeddel). Nyilván hosszan lehetne sorolni valamennyi 1989 utáni kormányunk különféle bűneit, akárcsak a vezetési inkompetenciájuk példáit, továbbá a hatalom körüli klientúra hálózatának szerveződését, a korrupciót stb. Azonban „morálisan és praktikusan" is lényeges különbség az, hogy az elmúlt hét évben a nagy választási győzelemre való hivatkozással (1) a kormányzó többség brutálisan autokratikus rendszert épített ki, hogy (2) konszenzusra való törekvés nélkül rákényszerített egy új alkotmányt (alaptörvényt) a nemzet egészére, hogy (3) egyszerűen nemzetellenes erőnek állítja be a demokratikus ellenzéket, hogy (4) a civil szervezeteket idegen ügynököknek minősíti, és a működésük létjogosultságát azzal kérdőjelezi meg, hogy a nép már kormányt választott, így a polgárok politikai tevékenysége a következő parlamenti választásig felfüggesztendő stb. Radnóti András a Momentum tagja, külpolitikai elemző, tehát ezeket az „apróságokat" alighanem látja. Sajnálatos tehát, hogy pusztán azért, hogy a Momentum önmagát a Bölcs Közép új erejeként pozicionálja, egyetlen kosárba akarják gyömöszölni azt, ami igen különböző.

Az *értelmiség* szó használata Radnótinál szemantikailag életlen (fuzzy). A fogalom a szövegben néha talán „jellemzően a humán tudományokban működő" liberálisokra utal, valamiféle SZDSZ-es zombiklubra, noha a „public intellectual" fogalma (Radnóti ezt a kifejezést használja) jóval tágabb ennél. Azt hiszem, hogy ellenzéki oldalon is igen széles az értelmiségiek skálája, nem is beszélve (horribile dictu) a gondolkodó konzervatív magyarokról vagy a műszaki értelmiségiekről. Azt sem hinném, hogy egyszerűen korcsoportról lenne szó. A Momentum fiatal demokratáinak szövetsége nyilván úgy érzi, hogy az öregek már leszerepeltek. Ez sok esetben vélhetően igaz, de én kétlem, hogy akár a fiatalság, akár az öregség közéleti vagy minőségi kategória lenne. Persze aki már hosszú ideje részt vesz a közéletben, az sokszor hibázhatott, aki viszont fiatal, az garantáltan hótiszta.

Radnóti András szerint az *értelmiségi* elvileg más, mint a *politikus.* Nos, ha egy pillantást vetek a magyar parlament padsoraiba ültetett, olykor igen súlyos intellektuális fogyatékkal élő honatyáink profán tömegére, akkor el kell ismernem, hogy Radnóti állítása tapasztalati úton nem cáfolható. De azért nem mondanám, hogy szegény Eötvös József vagy Thomas Jefferson pályát tévesztett volna, és talán rajtuk kívül is léteztek még értelmiségi politikusok. Mondjuk a történelmi időkben. Radnótinak természetesen igaza van abban, hogy egy sikeres politikusnak de facto nem feltétlenül kell kiváló intellektuális képességekkel rendelkeznie. Olykor valóban elég, ha kellően erőszakos, gátlástalan és megalkuvó, továbbá ha képes elhitetni magáról, hogy páratlan vezetői és látnoki képességei vannak. Mint ismeretes, akár az Egyesült Államok elnöke is lehet egy értelmiséginek aligha nevezhető ember. Mindazonáltal szerintem elképesztően együgyű gondolat az, hogy az értelmiségi és a politikusi létforma valamiért elvileg mondana ellent egymásnak.

Nem világos az sem, hogy mire utalhat Radnóti, amikor ezt írja: *„Fontos azonban, hogy az értelmiség a*

politikusok döntéseit sosem közvetlenül, hanem mindig a közvéleményen keresztül kérheti számon – éppen ez az, amit rendszerváltó értelmiségünk félreértett. A politikus nem az értelmiségnek tartozik elszámolással, hanem a népnek […]". Mit jelenthet vajon a közvéleményen keresztüli számonkérés? Remélem, nem azt, hogy az értelmiségi fogja be a száját, ha mondjuk az istenadta nép nyomására egy politikus a halálbüntetés visszaállítását proponálja. És vajon mit ért Radnóti azon, hogy a politikusok nem elsősorban az értelmiségi vélemények fogyasztói, hanem az ez által vezetett (?) közvélemény hű szolgái? A népnek, ugye, mindig elege van a megannyi értelmiségi huncutságból, zavaros fecsegésből, új nyelven szóló új erőt akar, stabilitást, amely mentes a jobb és a bal szélsőségeitől. A Momentum felismerte, hogy az értelmiségi elit tagjait immár „helyre kell tennünk", mert a népakarat és a népfelség szentsége mindenek felett áll. Radnóti András joggal vádolja Orbánt a kritikus értelmiségi elittel szembeni ellenséges attitűddel, és nem kétséges, hogy az a fajta alternatív demagógia, amit Radnóti ilyen kedvesen kínál fel nekünk, valamivel rokonszenvesebb annál, mint amivel jelenleg etet minket a kormánymédia. Azt persze nehéz lenne megjósolni, hogy adott esetben ér-e ez majd öt százalékot.